

Pravo držav članic - Nemčija

Izvorna jezikovna različica te strani [de](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

Na tej strani so na voljo informacije o pravnem sistemu v Nemčiji.

Zvezna republika Nemčija je demokratična, zvezna in socialna ustavna država. Skupaj s temeljnimi pravicami, načeli demokratične, zvezne in socialne ustavne države je ustvarjeno nedotakljivo jedro nemške ustavnosti, ki jo varuje Zvezno ustavno sodišče.

Pravni viri

Podlaga vseh pravnih virov je nemška ustava, Ustava Zvezne republike Nemčije (Ustava – **Grundgesetz**), ki:

- določa osnovno strukturo in bistvena strukturna načela države in njenih najvišjih [organov](#),
- določa načela, po katerih se izvajajo volitve v Bundestag (parlament Zvezne republike Nemčije),
- določa podlago za status in pravice svobodno izvoljenih članov Bundestaga,
- okvirno določa, kako je Bundestag organiziran in kako deluje.

Vrste pravnih aktov – opis

Glavni **pisni viri** notranjega prava Nemčije so ustava, zakoni, podzakonski predpisi in predpisi lokalnih skupnosti. Prav tako pa obstajajo **nenapisani pravni viri** vključno z osnovnimi načeli mednarodnega prava, običajnega prava in sodne prakse (še posebej odločitve Zveznega ustavnega sodišča).

Nemčija je zvezna država, ki ima 16 zveznih dežel – t.i. Länder. Tako obstajajo **zvezni predpisi**, ki veljajo na celotnem ozemlju zveze, in **deželni predpisi**, ki veljajo samo v zadevni deželi. Vsaka dežela ima lastno ustavo in pristojnost sprejemati zakone, podzakonske predpise in predpise lokalnih skupnosti znotraj pravnega okvira, ki ga določa ustava.

Zakonodajna pristojnost zveze in dežel je natančno določena v ustavi. Zakonodajno pristojnost zveze določajo členi 71 do 74. V vseh drugih primerih imajo zakonodajno pristojnost dežele.

Izključna zakonodajna pristojnost zveze

Na področjih, ki spadajo v izključno zakonodajno pristojnost zveze, imajo dežele zakonodajno pristojnost le v primeru izrecnih pooblastil iz zveznega zakona (člen 71 ustave).

V skladu s členom 73 ustave ima zveza izključno zakonodajno pristojnost na naslednjih **področjih** (med drugim): vsa zunanjepolitična vprašanja, obramba (vključno z varovanjem civilnega prebivalstva), državljanstvo, svoboda gibanja, potni listi, prijava prebivališča in osebne izkaznice, priseljevanje, izseljevanje in izročitev, valuta in denar, enotnost carinskega in trgovskega območja, letalski prevoz, sodelovanje med zvezo in deželami pri delu kriminalistične policije ter pravo na področju orožja in eksplozivnih snovi.

Deljena zakonodajna pristojnost

Na področjih deljene zakonodajne pristojnosti, imajo dežele pravico sprejeti določeno zakonodajo, če zveza ne izvaja svoje zakonodajne pristojnosti na tem istem področju (člen 72 ustave). Pravna **področja** iz deljene zakonodajne pristojnosti vključujejo civilno, kazensko in cestnoprometno pravo ter tudi pravo o družtvih, pravo o bivanju in naselitvi tujih državljanov, pravo v zvezi z

gospodarskimi zadevami, delovno pravo in določene vidike prava varstva potrošnikov. V zvezi z določenimi vprašanji iz deljene pristojnosti, navedenimi v členu 74 ustave, ima zveza pravico sprejeti zakonodajo samo, če vzpostavitev enakih življenjskih pogojev na ozemlju zveze ali vzdrževanje pravne ali gospodarske enotnosti zahteva zvezne predpise v nacionalnem interesu.

Deželno pravo ne sme biti v nasprotju z zveznim pravom. Člen 31 ustave določa: „**Zvezno pravo ima prednost pred deželnim pravom.**“ To načelo velja ne glede na hierarhičen status nasprotujočih si predpisov, tako da, na primer, zvezni predpis prevlada nad ustavo dežele.

Hierarhija predpisov

Ustava je na vrhu hierarhije notranjih predpisov. prednost ima pred vsemi drugimi viri notranjega prava in je kot ustava instrument, od katerega je odvisen celoten pravni sistem Nemčije. Vsak predpis, sprejet v Nemčiji, mora biti v skladu z ustavo tako po obliki kot tudi vsebini. V ta namen člen 20(3) ustave določa, da je zakonodajna oblast vezana na ustavni red, izvršilna in sodna oblast pa sta vezani na zakone in pravo. Nadalje so zakonodajna, izvršilna in sodna oblast vezane na temeljne pravice, predpisane v členih 1 do 9 ustave, ki se uporabljajo neposredno (člen 1(3)). **Ustavnost** varuje Zvezno ustavno sodišče.

Člen 79(2) navaja, da se ustavo lahko **spremeni** z dvotretjinsko večino v Bundestagu in v Bundesratu, ki je organ, preko katerega dežele sodelujejo pri sprejemanju zakonodaje in upravljanju zveze ter v zadevah Evropske unije. Nekateri ključni elementi ustave, kot so delitev zveze v dežele, njihovo sodelovanje v zakonodajnem postopku in načela, navedena v členih 1 in 20, se nikakor ne smejo spremeniti (člen 79(3)).

Splošna pravila **mednarodnega prava** so hierarhično nižja od ustave, vendar višja od zveznih in deželnih predpisov. Ustava izrecno določa, da so ta splošna pravila sestavni del zveznega prava, da imajo prednost pred tem pravom in neposredno ustvarjajo pravice in dolžnosti prebivalcev zveznega ozemlja (člen 25). Ta splošna pravila mednarodnega prava, ki imajo pravni učinek za posameznike (tj. ne le pravila, ki učinkujejo za državo), vključujejo, na primer, zagotovitev primerne oblike pravnega varstva za tužce ali „pravilo specialnosti“, po katerem je treba v kazenskih postopkih upoštevati pogoje sklepa o dovolitvi izročitve s strani tuje države, ki posameznika izroča.

Zakonodaja je hierarhično nižje od ustave. Zakonodajne pristojnosti zveze in dežel so natančno našteje v ustavi (členi 71 do 74). Zakone sprejema Bundestag v sodelovanju z Bundesratom. Predloge zakonov lahko v **Bundestagu** vložijo zvezna vlada, Bundesrat, poslanske skupine ali 5 % članov Bundestaga. Ustava določa primere, v katerih končno sprejetje zakona v Bundestagu zahteva soglasje **Bundesrata** (glede na statistiko, ki jo je objavil [Bundesrat](#) na svoji spletni strani, trenutno v okoli 45 % vseh zakonov). Kar se tiče preostalih zakonov, sprejetih v Bundestagu, lahko Bundesrat uporabi le pravico veta, Bundestag pa ga lahko zavrne. Kadar se pojavijo različna mnenja Bundestaga in Bundesrata, se lahko sestane splošni odbor za skupno presojo predlogov zakonov (tako imenovani odbor za posredovanje), ki ga sestavlja enako število članov Bundestaga in Bundesrata (trenutno 16 članov). Vloga odbora za posredovanje je predložiti predloge za doseg soglasja, odbor sam pa ne more sprejeti odločitve v imenu Bundestaga in Bundesrata.

Podzakonski predpisi so hierarhično nižje od zakonov in jih lahko izdajo zvezna vlada, zvezni minister ali deželne vlade. **Predpisi lokalnih skupnosti** so hierarhično nižje od podzakonskih predpisov in jih lahko izda kolektivni organ, organiziran v skladu z javnim pravom (na primer občina).

Institucionalni okvir

Institucije, pristojne za sprejemanje predpisov

Nemške zakone pripravijo parlamenti države. Bundestag je torej najpomembnejši zakonodajni organ. O vseh zakonih iz pristojnosti nemške zveze odloča v zakonodajnem postopku, ki zahteva tudi sodelovanje Bundesrata.

Bundesrat, zvezna vlada in člani Bundestaga ter poslanske skupine Bundestaga imajo v Bundestagu pravico vložiti **predloge** novih zakonov, ali **predloge** sprememb veljavnih zakonov. O teh predlogih se razpravlja, posvetuje in glasuje v parlamentu v skladu z natančno določenim postopkom.

V nemškem zveznem sistemu imajo dežele znatni del pristojnosti na ravni države in tako Bundesrat tudi sodeluje pri sprejemanju zakonov. **Vsi zakoni so predloženi Bundesratu v glasovanje** in odvisno od vrste predlaganega zakona lahko določene predloge tudi zavrne.

Več informacij je na voljo na spletni strani [Bundestaga](#).

Postopek odločanja

Predlogi predpisov

Večino predlogov zakonov in točk razprave pripravi zvezna vlada. Kot najvišji organ izvršilne oblasti ima največ izkušenj pri izvrševanju zakonodaje in neposredno znanje o tem, kje so v praksi potrebne nove zakonske določbe.

Zakonodajne pristojnosti pa nima samo zvezna vlada, pač pa tudi Bundesrat in člani nemškega Bundestaga.

Pobude zvezne vlade ali Bundesrata

Če želi zvezna vlada spremembo zakona ali sprejem novega, mora zvezni kancler predlog zakona najprej predložiti **Bundesratu**.

Praviloma ima Bundesrat šest tednov časa, da poda svoje pripombe na predlog zakona, na katere lahko vlada pisno odgovori. Zvezni kancler nato predlog zakona s pripombami Bundesrata pošle v Bundestag. Izjema od tega postopka je **osnutek zakona o proračunu**, ki je istočasno poslan Bundesratu in Bundestagu.

Podoben postopek velja, ko predloge zakonov vloži Bundesrat. Potem ko večina članov Bundesrata glasuje za predlog zakona, se ta najprej pošlje vladi, ki ponavadi v roku šestih tednov poda svoje pripombe, nakar se predlog pošlje v Bundestag.

Pobude, vložene v Bundestagu

Predloge zakonov lahko vložijo tudi člani Bundestaga, pri čemer jih mora podpreti **vsaj ena poslanska skupina** ali **vsaj 5 % članov Bundestaga**.

Na ta način vloženi predlogov zakonov ni treba najprej predložiti Bundesratu. Zato vlada včasih poskrbi, da **predloge zakonov, ki jih je treba sprejeti po nujnem postopku**, vložijo poslanske skupine v Bundestagu.

Distribucija tiskovin

Preden se o predlogu zakona lahko odloča v Bundestagu, se ga mora najprej nasloviti na predsednika Bundestaga, nakar ga administracija vpiše v evidenco in natisne.

Predlog zakona se nato razdeli vsem članom Bundestaga in Bundesrata ter zveznim ministrstvom kot tiskovina Bundestaga.

Takoj, ko se predlog zakona uvrsti na **dnevni red plenarne seje**, se konča prvi del njegovega obravnavanja v parlamentu; lahko se ga tudi **uradno predstavi** na javnem forumu Bundestaga.

Tri obravnave na plenarnih sejah

Praviloma se o predlogih zakonov razpravlja trikrat na plenarnih sejah Bundestaga – te razprave so znane kot obravnave.

Med prvo obravnavo se razpravlja samo, če so se o tem dogovorili na svetu starešin (tj. posebnem izvršilnem telesu Bundestaga) ali če to zahteva ena izmed poslanskih skupin. Največkrat se to zgodi, ko so zakonodajni projekti še posebej sporni ali vzbudijo zanimanje javnosti.

Glavni cilj prve obravnave je **imenovanje enega ali več odborov**, ki preučijo predlog zakona in ga pripravijo za drugo obravnavo. To storijo na podlagi predlogov sveta starešin.

Če se imenuje več odborov, je enemu odboru dodeljena splošna pristojnost za razpravo o točki in za sprejemanje zakona v parlamentu. Ostale odbore se prosi za njihovo mnenje o predlogu zakona.

Zakonodajno delo v odborih

Podrobno zakonodajno delo se izvaja v stalnih odborih, ki so sestavljeni iz članov vseh poslanskih skupin. Člani odbora se spoznajo z gradivom in o njem razpravljajo na sestankih. Na javne razprave lahko povabijo tudi strokovnjake in predstavnike interesnih skupin.

Vzporedno z delom odborov poslanske skupine oblikujejo **delovne skupine**, v katerih obravnavajo zadeve in oblikujejo svoja stališča.

Nič nenavadnega ni, če poslanske skupine in odbori med seboj sodelujejo. Večina predlogov zakonov se v večji ali manjši meri spremeni v sodelovanju med poslanskimi skupinami koalicije in opozicije.

Po zaključku razprav odbor, ki je splošno pristojen za sprejemanje zakona, **parlamentu predstavi poročilo** o poteku in rezultatih svojih razprav. Odločitev, ki jo predlaga, je podlaga za drugo obravnavo v parlamentu.

Razprava v drugi obravnavi

Pred drugo obravnavo vsi člani dobijo natisnjeno **priporočilo za odločitev**. Zato so na razpravo dobro pripravljeni. Pred razpravo poslanske skupine še enkrat uskladijo svoja stališča na internih sestankih, da bi bile enotne pri javni drugi obravnavi.

Po splošni razpravi se lahko odloča o vsaki določbi predloga zakona posebej. Praviloma pa parlament takoj glasuje o predlogu zakona v celoti.

Vsak član Bundestaga lahko vloži **amandmaje**, o katerih se odloča takoj na zasedanju. Če parlament sprejme amandmaje, morajo novo različico predloga zakona najprej natisniti in razdeliti. Ta postopek pa se lahko skrajša z dvotretjinsko večino glasov navzočih članov. Potem je mogoč takojšnji začetek tretje obravnave.

Glasovanje v tretji obravnavi

Med tretjo obravnavo poteka razprava samo, če zanjo zaprosi poslanska skupina ali vsaj 5 % članov Bundestaga.

Posamezni člani ne morejo več vložiti amandmajev, lahko pa to stori poslanska skupina ali 5 % članov Bundestaga. Nadalje, amandmaji se lahko vložijo le na amandmaje, ki so bili sprejeti v drugi obravnavi.

Končno glasovanje poteka na koncu tretje obravnave. Ko da predsednik Bundestaga predlog na glasovanje, člani z vstajanjem glasujejo za predlog, proti predlogu in se vzdržijo glasovanja.

Ko predlog zakona pridobi potrebno večino v Bundestagu, se pošlje v Bundesrat v obliki zakona.

Soglasje Bundesrata

Dežele so preko Bundesrata vključene v pripravo posameznega zakona. Zato so pravice Bundesrata, da sodeluje v zakonodajnem postopku, natančno določene.

Bundesrat ne sme spreminjati zakona, ki ga je sprejel Bundestag, z amandmaji. Če pa ne poda svojega soglasja k zakonu, lahko zahteva, da se sestane **odbor za posredovanje**. Odbor za posredovanje sestavlja enako število članov Bundestaga in Bundesrata.

Za nekatere predloge zakonov je soglasje Bundesrata nujno. To so, na primer, zakoni o finančnih in upravnih pristojnostih dežel.

Kar se tiče predlogov zakona, zoper katere lahko Bundesrat vloži veto, lahko Bundestag zakon uveljavi, čeprav sporazum na odboru za posredovanje ni bil dosežen. V tem primeru se zahteva novo glasovanje, na podlagi katerega Bundestag sprejme predlog zakona z absolutno večino.

Začetek veljavnosti

Ko Bundestag in Bundesrat potrdita predlog zakona, gre le-ta skozi številne faze, preden stopi v veljavo.

Sprejeti zakon se najprej natisne in pošlje **zveznemu kanclerju** in **pristojnemu zveznemu ministru**, ki ga **sopodpišeta**.

Zvezni predsednik nato zakon podpiše in razglasi. Preizkusi, ali je bil zakon sprejet **v skladu z ustavo** in če očitno ne krši ustave. Po tem preizkusu zvezni predsednik zakon podpiše in ukaže njegovo objavo v Zveznem uradnem listu (**Bundesgesetzblatt**).

S tem se zakon razglasi. Če v zakonu ni omenjen noben poseben datum začetka veljavnosti, zakon začne veljati 14. dan po objavi v Zveznem uradnem listu.

Več informacij je na voljo na spletni strani nemškega parlamenta ([Bundestag](#)).

Pravne zbirke podatkov

Zvezno Ministrstvo za pravosodje v svoji pravni zbirki podatkov [JURIS](#) v nemškem jeziku med drugim zagotavlja prečiščeno veljavno **zvezno pravo**. Vključene so tudi vse prejšnje različice, prav tako tudi zakoni, ki so bili objavljeni, a še niso začeli veljati.

V zbirki so tudi **Sporazum o združitvi** in predpisi bivše Nemške demokratične republike, ki v Zvezni republiki Nemčiji še vedno veljajo.

V zbirki je celotno in prečiščeno **pravo zveznih dežel** (*Länder*).

Določeni predpisi so dostopni tudi v angleškem jeziku, na primer:

- [Civilni zakonik](#) (BGB);
- [Kazenski zakonik](#) (StGB);
- deli [Uvodnega zakona k civilnemu zakoniku](#) (EGBGB).

Dostop do zbirke podatkov je **plačljiv**.

Dve pravni zbirki podatkov, ki vsebujeta skoraj vso veljavno zvezno zakonodajo, sta zainteresiranim državljanom na voljo brezplačno na spletni strani [Gesetze im Internet](#) in spletni strani [zveznega Ministrstva za pravosodje](#). Obe zbirki podatkov zagotavlja zvezno Ministrstvo za pravosodje skupaj z gospodarsko družbo Juris GmbH.

Zvezno Ministrstvo za notranje zadeve je v sodelovanju z gospodarsko družbo Juris GmbH vzpostavilo [zbirko podatkov za objavo zveznih uredb](#).

Sorodne povezave

[Nemška zvezna vlada](#)

[Objava zveznih uredb](#)

[Uvodni zakon k civilnem zakoniku](#)

[Kazenski zakonik](#)

[Civilni zakonik](#)

[Bundestag](#)

[Organi](#)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 20/02/2013